

Abuzul oficialilor responsabili cu aplicarea legii

în comunitățile de romi din România

Romani CRISS

Str. Răspântiilor nr.11, sector 2, București
Telefon: 021.310.70.70
Mobil: 0740.19.46.46
Fax:031.815.76.23
Email: office@romanicriss.org

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014

Bilanțul documentării Romani CRISS asupra relației romilor cu oficialii responsabili cu aplicarea legii

Număr de cazuri documentate de Romani CRISS: 48

Număr de victime decedate ca urmare a acțiunilor poliției/jandarmeriei: 7

Număr de victime care au suferit loviri sau vătămări corporale ca urmare a acțiunilor poliției/jandarmeriei: 187

Număr total de zile de îngrijiri medicale necesare victimelor din cazurile documentate: 650

Număr de cazuri în care s-a făcut uz de arme de foc: 8

Număr de cazuri în care cadrele medicale au refuzat să trateze victimele abuzurilor poliției/jandarmeriei sau să elibereze certificate medico-legale: 8

Număr de cazuri în care victime au fost (și) minori: 6

Număr total de ani necesari pentru finalizarea cazurilor în plan intern: 64

Media numărului de ani necesari pentru finalizarea cazurilor în plan intern: 3.76

Număr total de ani necesari pentru finalizarea cazurilor în fața Curții Europene a Drepturilor Omului: 30

Media numărului total de ani necesari pentru finalizarea cazurilor în fața Curții Europene a Drepturilor Omului: 5

Număr de condamnări în plan intern: 0

Numărul de cazuri în care s-a constatat încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului: 4

DOCUMENTUL DE FAȚĂ PREZINTĂ PRACTICILE DE ABUZ AL OFICIALILOR RESPONSABILI CU APLICAREA LEGII ÎN COMUNITĂȚILE DE ROMI DIN ROMÂNIA. DOCUMENTUL ARE SCOPUL DE INFORMA PUBLICUL LARG DESPRE NUMEROASELE ABUZURI DIN PARTEA POLIȚIEI SAU JANDARMERIEI, COMISE ÎMPOTRIVA ROMILOR.

Romani CRISS a documentat cazuri de tortură, violență și abuz comise de reprezentanții statului cu atribuții în aplicarea legii, ale căror victime au fost romi. Prin natura lor și prin efectele pe care le au asemenea acțiuni, acestea constituie o direcție de acțiune strategică pentru Romani CRISS. CRISS a monitorizat în mod constant asemenea evenimente, a realizat rapoarte de documentare, comunicate de presă, scrisori de protest și a inițiat acțiuni în instanță. Astfel, au fost documentate următoarele tipare de discriminare și abuz: utilizarea forței disproporționate în comunitățile de romi, uzul armelor de foc cu încălcarea standardelor internaționale, acțiuni de tortură, violență și abuz.

Printre cauzele relațiilor dintre romi și poliție, se numără și stereotipurile și rasismul agresorilor, asigurarea unei stări de impunitate, precum și de cele mai multe ori, victimele romi sunt dezavantajate din multiple puncte de vedere.

Situația prezentată este bazată pe cazuri documentate de Romani CRISS în ultimii ani. Au fost analizate cazurile documentate începând cu anul 2006 și până în prezent. În analiză au fost incluse și 5 documentate înainte de 2006, având în vedere că aceste cazuri au ajuns și în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, sau urmează să ajungă. Intervenția Romani CRISS în unele dintre cazurile analizate a constat în contractarea avocaților care au reprezentat victimele în fața organelor competente. Pentru o parte dintre cazurile documentate și analizate în scopul elaborării prezentului document informativ, intervenția Romani CRISS nu a fost posibilă, din diferite motive. În unele situații, asupra victimelor au fost exercitate presiuni și acestea au decis să înceteze orice demers început. În alte situații, echipa Romani CRISS a luat la cunoștință despre caz după o perioadă semnificativă de la producerea acestuia, iar victimele nu obținuseră certificate medico-legale, care să fie folosite ca probe în instanță. **Romani CRISS a documentat, în perioada menționată, un număr de 48 de cazuri** (Vezi Harta localităților în care au avut loc abuzuri ale poliției sau jandarmeriei împotriva romilor - Foto 1).

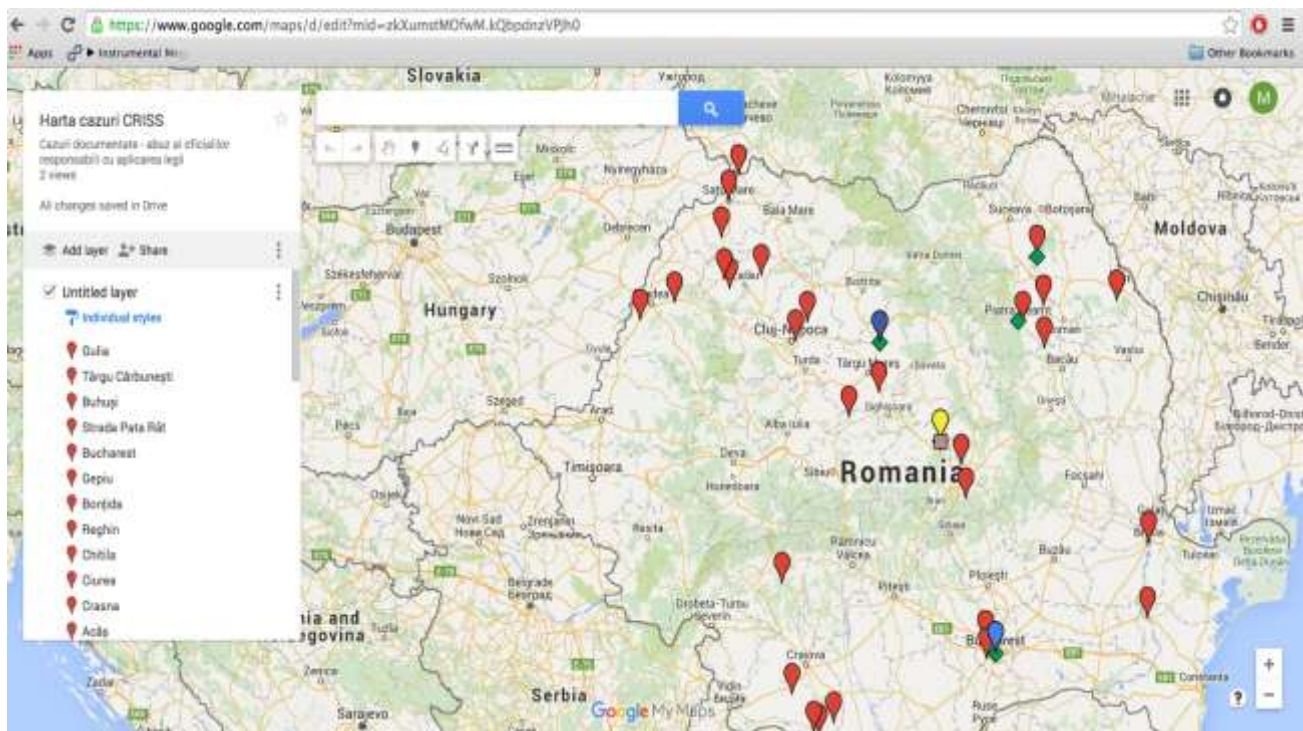

FOTO 1 HARTA LOCALITĂȚILOR ÎN CARE AU AVUT LOC ABUZURI ALE POLIȚIEI SAU JANDARMERIEI ÎMPOTRIVA ROMILOR

Foto 2 Caz Apalina, Reghin

Femeie de etnie romă împușcată în zona capului cu un glonț de cauciuc

Foto 3 Caz Apalina, Reghin

Bărbat de etnie romă împușcat cu gloanțe de cauciuc

UTILIZAREA FORȚEI DISPROPORȚIONATE ÎN COMUNITĂȚILE DE ROMI ȘI UZUL ARMELOR DE FOC

Deseori, când se desfășoară intervenții în comunitățile de romi de către Poliție se folosește forța disproporționată. În acest sens, efectivele de Poliție și Jandarmerie sunt disproporționat de mari față de numărul persoanelor din comunitate și, mai ales, față de efectivele utilizate pentru acțiuni similare desfășurate în comunități nerome. Acțiunile autorizate în mod legal vizează persoane determinate, însă deseori obiectivele acestora sunt depășite și, drept consecință, acțiunea afectează comunitatea de romi în ansamblul său. În plus, utilizarea forțelor speciale de intervenție este o constantă a acestor acțiuni polițienești.

Uzul armelor de foc, expresia cea mai gravă a acestor violențe, ce poate avea consecințe letale, are loc uneori în afara cadrului legal. **Din situațiile documentate de Romani CRISS, 7 romi au decedat ca urmare a acțiunilor poliției, dintre care 6 persoane au decedat în urma utilizării armelor de foc. Romani CRISS a documentat 8 cazuri în care s-a făcut uz de arme de foc.**

R.D., București

La data de 31.05.2012, în jurul orei 15:30 -16:00, în zona lacului Plumbuita, din sectorul 2 al municipiului București, R.D. împreună cu o altă persoană au fost urmăriți de mai multe echipaje de poliție de la secțiile 6 și 7, fiind suspectați de furtul câtorva suluri de carton. Aceștia au sărit în lac. R.D. a fost împușcat în cap și a decedat. Din declarațiile persoanelor care au văzut incidentul încă de la faza de urmarire și până la împușcarea lui R.D., a rezultat faptul că lucrătorii de poliție au folosit în mod abuziv armele din dotare. Acest lucru este confirmat și de faptul că R.D. a fost împușcat în timp ce se afla în apă la malul lacului Plumbuita la o distanță de 10 – 15 metri, fără a prezenta niciun fel de pericol față de agentul de poliție care l-a somat și împușcat în cap.

Circumstanțe care conduc la impunitate și la imposibilitatea de remedii efective pentru victime

În numeroase cazuri documentate de Romani CRISS, ilegalitățile săvârșite nu au fost investigate adecvat și au rămas nesacționată în fapt¹. În plus, au fost situații în care s-au exercitat presiuni asupra persoanelor implicate (victime și/sau martori), experți (de ex. medici legiști) și activiști de drepturile omului.

Caz N.B., Tg. Cărbunești (Jud. Gorj)

Cadrul medical a recunoscut în fața instanței de judecată că a fost amenințat cu moartea de către un polițist pentru a falsifica documentele medicale referitoare la cauza decesului unei persoane în arestul poliției.

Din păcate, au existat situații, precum cel de mai sus, în care cadrele medicale au reprezentat un obstacol în plus pentru victime, care au solicitat asistență medicală sau examinarea în vederea eliberării unui certificat medico-legal și au fost refuzate. **Romani CRISS a documentat 8 astfel de cazuri.**

Pe lângă exercitarea de presiuni asupra persoanelor implicate pentru a nu demara demersuri legale sau pentru a-și retrage plângerile, o altă circumstanță care conduce la impunitate este că cercetările penale efectuate au de cele mai multe ori drept rezultat dispunerea neînceperii urmăririi penale. **Nu a fost condamnat niciun făptuitor din rândul poliției sau jandarmeriei în cazurile dintre cele în care Romani CRISS a intervenit.**

Durata de soluționare proceselor în cazuri de acest tip este excesivă. În medie, victimele din cauzele de acest tip în care Romani CRISS a intervenit au trebuit să aștepte **3.76 ani pentru a avea dosarul soluționat în plan intern**. Nu a fost obținută condamnarea făptuitorului pentru niciun caz, așadar victima a trebuit să apeleze și la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În medie, victimele din cauzele de acest tip în care Romani CRISS a intervenit au trebuit să aștepte **5 ani pentru a avea dosarul soluționat la CEDO**.

Nu a existat niciun caz în care procurorul să investigheze motivația rasistă a făptuitorului. Acest aspect este doar un motiv pentru care CEDO a condamnat România în repetate rânduri pentru încălcarea prevederilor Convenției, pentru violența poliției împotriva romilor.

¹ Al doilea Raport ECRİ privind România - 2001, par. 46

Ciorcan și alții contra României²

Victimele au fost reprezentate de către un avocat contractat de Romani CRISS, atât în plan intern, cât și în fața CEDO, pentru cazul din Apalina, Reghin, din 2006.

Observații ale CEDO legate de cauză:

- ✓ Nu a existat nicio explicație plauzibilă din partea Guvernului care să justifice folosirea forțelor speciale și intervenția acestora din 7 septembrie 2006, care a fost excesivă.
 - ✓ Au existat „omisiuni șocante” în modul în care a fost realizată investigația. Autoritățile au eșuat în a identifica agenții care au tras gloanțele potențial letale. De asemenea, au eșuat în a stabili dacă gloanțele trase au fost de metal sau de cauciuc.
 - ✓ O persoană a fost împușcată din spate – autoritățile nu au clarificat circumstanțele acestei situații.
 - ✓ Autoritățile au pretins că „o mulțime furioasă de peste 100 de romi a atacat reprezentanții poliției”. În ciuda acestui fapt pretins, Curtea evidențiază că procurorul a audiat doar 29 de victime și niciun alt participant la acțiune, dintre cei așa-ziși 100 de atacatori. Procurorul nu a audiat niciun martor.
 - ✓ Lipsa unei investigații efective, independente și imparțiale a făcut imposibil pentru Curte să poată evalua dacă acțiunile forțelor speciale constituie o încălcare a interzicerii torturii, tratamentelor inumane și degradante, prevăzute de Articolul 3. Totuși, acest lucru a condus la concluzia că investigația nu a fost suficientă încât să respecte standardele impuse de Articolul 3.
 - ✓ Autoritățile au eșuat în a investiga motivația rasistă a comportamentului reprezentanților poliției. Curtea a subliniat că numeroasele raportări despre existența prejudecăților și ostilității împotriva romilor, precum și incidentele continue de abuz al poliției împotriva acestora, ar fi trebuit să determine autoritățile să investigheze atitudinea rasistă din spatele incidentului.
-

² Hotărârea din 27 ianuarie 2015, disponibilă în limba engleză aici: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"fulltext\":\[\"ciorcan\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\"\],\"CHAMBER\"\],\"itemid\":\[\"001-150648\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

RECOMANDĂRI

Către Ministerul Afacerilor Interne:

- Condamnarea publică de către conducătorii Poliției române și înalții oficiali ai statului a acțiunilor de abuz, discriminare și violență comise de funcționarii publici. Aceasta trebuie dublată de investigarea promptă și adecvată a acestor ilegalități și de prezentarea către opinia publică a sancțiunilor luate în asemenea cazuri de către reprezentanții Ministerului Public;
- Adoptarea liniilor directoare pentru declarații publice în incidente violente în care sunt implicați polițiști, în scopul asigurării unei informări corecte și echilibrate a opiniei publice;
- Revizuirea sistemului de investigație internă în scopul creșterii transparenței, independenței și a imparțialității;
- Punerea în practică a unor măsuri de conștientizare, care să vizeze potențialii agresori. Acestea includ acțiuni de conștientizare a ilegalității și a consecințelor acestor acțiuni pentru lucrătorii de poliție;
- Revizuirea pregătirii inițiale și continue a lucrătorilor de poliție și de jandarmerie pentru a include în mod prioritar și detaliat, cel puțin instruirea ofițerilor de comandă în planificarea intervențiilor pentru utilizarea minimă a forței și instruirea lucrătorilor MAI cu privire la modalitățile de utilizare a forței letale, asupra pregătirii și controlului acestor operațiuni pentru a asigura protejarea vieților omenești;
- Folosirea expertizei organizațiilor interguvernamentale, precum Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, cu privire la pregătirea inițială și continuă a lucrătorilor de poliție și de jandarmerie.

Către Ministerul Afacerilor Interne și alte instituții care au printre competențe și revizuirea legislației:

- Modificarea legislației în sensul reglementării detaliate a utilizării armelor de foc, de către forțele de ordine (în special polițiști și jandarmi);

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat România pentru cauza Soare și alții contra României³, subliniind inclusiv insuficiența cadrului legislativ pentru a asigura protecția dreptului la viață. Astfel, CEDO afirmă:

³ Hotărârea din 22 februarie 2011, Cererea nr. 24329/02

„[...] dreptul român nu conținea nicio altă dispoziție care să reglementeze utilizarea armelor în cadrul operațiunilor polițienești, cu excepția obligației de somație, și că acesta nu includea **nicio recomandare privind pregătirea și controlul operațiunilor în cauză** (a se vedea, mutatis mutandis, Hamiyet Kaplan și alții, citată anterior, pct. 54). Reiese că respectivul cadru juridic descris mai sus nu părea să fie suficient pentru a oferi nivelul de protecție a dreptului la viață „prin lege”, impus în societățile democratice contemporane în Europa. [...]”⁴ ”în ceea ce privește obligația pozitivă de a pune în aplicare un cadru legislativ și administrativ adecvat, astfel cum le impunea prima frază a art. 2 § 1, autoritățile române nu făcuseră, la momentul respectiv, tot ce se putea aștepta de la ele în mod rezonabil pentru a oferi cetățenilor nivelul de protecție necesar, în special în cazurile, precum cel în speță, privind recurgerea la o forță potențial letală, precum și pentru a contracara riscurile reale și imediate pentru viață pe care le pot genera, chiar și în mod excepțional, operațiunile polițienești.”⁵

Facem precizarea că, inclusiv după emiterea de către CEDO a hotărârii în cauza Soare și alții contra României, legislația actuală, (Legea nr. 17/1996, privind regimul armelor de foc și al munițiilor, precum și Legea nr. 218/2002, privind organizarea și funcționarea Poliției Române), prevede în continuare numeroase circumstanțe în care este permis lucrătorilor de poliție să facă uz de armă, contrar Principiilor Organizației Națiunilor Unite pentru recurgerea la forță și la utilizarea armelor de foc.

⁴ Par. 132, Hotărârea din 22 februarie 2011, Cererea nr. 24329/02

⁵ Par. 137, Hotărârea din 22 februarie 2011, Cererea nr. 24329/02

Principiile ONU pentru recurgerea la forță și la utilizarea armelor de foc:	Legea nr. 17/1996, privind regimul armelor de foc și al munițiilor	Legea nr. 218/2002, privind organizarea și funcționarea Poliției Române
<p>Responsabilii privind aplicarea legii nu trebuie să recurgă la arme de foc împotriva persoanelor, decât în caz de legitimă apărare sau pentru a apăra terți împotriva unei amenințări iminente cu moartea sau rănire gravă, ori pentru a preveni o infracțiune deosebit de gravă care pune în mare pericol vieți omenești, ori pentru a recurge la arestarea unei persoane care prezintă un asemenea risc și care se opune autorității acestora, sau pentru a o împiedica să fugă, și doar atunci când măsuri mai puțin extreme sunt insuficiente pentru atingerea acestor obiective. Indiferent de situație, aceștia nu vor recurge în mod intenționat la uzul letal al armelor de foc decât dacă acest lucru este inevitabil pentru a proteja vieți omenești</p>	<p>ART. 47</p> <p>Persoanele care sunt dotate cu arme de foc pot face uz de armă, pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau a misiunilor militare, în următoarele situații:</p> <p>a) împotriva acelorora care atacă militarii aflați în serviciul de gardă, pază, escortă, protecție, menținerea și restabilirea ordinii de drept, precum și împotriva celor care, prin actul săvârșit, prin surprindere, pun în pericol obiectivul păzit;</p> <p>b) împotriva acelorora care atacă persoanele investite cu exercițiul autorității publice sau cărora, potrivit legii, li se asigură protecție;</p> <p>c) împotriva persoanelor care încearcă să pătrundă ori să iasă în mod ilegal în sau din unitățile, subunitățile militare ori din perimetrele sau zonele păzite - vizibil delimitate - stabilite prin consemn;</p> <p>d) pentru imobilizarea infractorilor care, după săvârșirea unor infracțiuni, încearcă să fugă;</p> <p>e) împotriva oricărui mijloc de transport folosit de persoanele prevăzute la lit. b) și c), precum și împotriva conducătorilor acestora care refuză să oprească la semnalele regulamentare ale organelor abilitate, existând indicii temeinice că au săvârșit o infracțiune ori că este iminentă săvârșirea unei infracțiuni;</p> <p>f) pentru imobilizarea sau reținerea persoanelor cu privire la care sunt probe ori indicii temeinice că au săvârșit o infracțiune și care ripostează ori încearcă să riposteze</p>	<p>ART. 34</p> <p>(1) În caz de necesitate polițistul poate folosi, în situațiile și în condițiile prevăzute de lege, forța armelor albe sau a armelor de foc. Armele de foc se folosesc după somația: "Stai, stai că trag!"</p> <p>(2) În cazurile de legitimă apărare polițistul poate folosi armele de foc, fără somație.</p> <p>(3) Folosirea armamentului din dotare pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, în condițiile și în situațiile prevăzute de lege, înlătură caracterul penal al faptei.</p> <p>ART. 36</p> <p>Poliția Română poate interveni în forță, în condițiile legii, împotriva celor care pun în pericol viața, integritatea sau sănătatea persoanelor ori a organelor de ordine, precum și împotriva celor care amenință cu distrugerea unor clădiri sau bunuri de interes public ori privat.</p>

cu arma ori cu alte obiecte care pot pune în pericol viața ori integritatea corporală a persoanei;

g) pentru a împiedica fuga de sub escortă sau evadarea celor aflați în stare legală de deținere;

h) împotriva grupurilor de persoane sau persoanelor izolate care încearcă să pătrundă fără drept în sediile sau în perimetrele autorităților și instituțiilor publice;

i) împotriva celor care atacă sau împiedică militarii să execute misiuni de luptă;

i) în executarea intervenției antiteroriste asupra obiectivelor atacate sau capturate de teroriști, în scopul reținerii sau anihilării acestora, eliberării ostaticilor și restabilirii ordinii publice.

Către Consiliul Superior al Magistraturii:

- Identificarea unor măsuri concrete pentru a împiedica gestionarea dosarelor într-o manieră care să contravină flagrant principiilor fundamentale stabilite în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special în ce privește durata procedurilor și acceptarea fără rezerve a declarațiilor polițiștilor implicați.

Către Ministerul Justiției:

- Întreprinderea unor acțiuni de popularizare a remediilor disponibile pentru victime (educație legală).

Către organizațiile neguvernamentale:

- Susținerea victimelor pentru introducerea acțiunilor legale – acțiunile legale trebuie să vizeze în principal acționarea în justiție și acțiunile disciplinare.